

NOSALTRES – MOSTRA DE TEATRE INCLUSIU

THE BACKWAY, CAPÍTOL 1

un projecte de **RUIDO Photo**
fotografies **Toni Arnau, Pau Coll i Edu Ponces**
textos i veu **Xavier Aldekoa**
disseny expositiu **Roger P. Gironés**
producció **Teatre Lliure**

Un dels eixos vertebradors de **NOSaltres - mostra de teatre inclusiu** de la **Temporada 17/18** és el tractament artístic de la migració i les persones refugiades. En aquest marc, el col·lectiu **RUIDO Photo** presenta l'exposició **The Backway, Capítol 1**. Totes les fotos s'exhibeixen a **Montjuïc**, tret d'una, que serà a **Gràcia**.

“A vegades somio amb ell. Vull creure que encara és viu.” La gambiana Bintu Janko té records del seu germà Mansuk de quan ella encara era una nena. Té 18 anys i en fa sis que no en sap res. “Ens va trucar des de Líbia, deia que estava malalt i l'havien segrestat; en aquell moment la trucada es va tallar”. Després, el no-res. La migració africana cap a Europa és aquest silenci a l'altra banda del telèfon.

El fenomen de la migració des de l'Àfrica subsahariana cap a Europa s'acostuma a tractar com una qüestió de moviment. I ho és, en part. Només l'any 2017 van arribar a Europa més de 150.000 persones des de territori africà. En els darrers disset anys, més de 33.000 persones han mort ofegades al mar en l'intent de trepitjar territori europeu, i un nombre similar podria haver desaparegut intentant travessar el desert del Sàhara. No hi ha xifres oficials ni ningú que busqui els cadàvers entre la sorra.

Però la migració africana també és la incertesa de la Bintu durant sis anys, per la sort del seu germà. És el neguit dels que es queden a casa. La nostàlgia. És l'esperança que l'ésser estimat torni algun dia i l'acceptació d'un avi que no mai més veurà el seu net. També és l'admiració del nen senegalès pel tiet –“quin heroi!”– que ara treballa a Itàlia i envia diners a casa cada mes. I la desesperació del jove nigerià sense feina, o el plor del migrant ivorià encallat al Níger perquè, al darrer moment, li va fer por el mar, va girar cua i ara no s'atreveix a tornar a casa. Per vergonya. “Van vendre la casa per pagar-me el viatge, amb quina cara els podria mirar als ulls?”.

La migració africana no són xifres, rutes o morts. Són persones. A **The Backway, Capítol 1**, hem viatjat a l'origen de la migració africana –a Gàmbia, el Senegal, Mali i el Níger– per conèixer

aquest factor humà d'un dels fenòmens clau del segle XXI. Per saber qui vol marxar, per què i des d'on. Per esbrinar qui ha tornat. Per apropar-nos als que s'han quedat i han vist marxar els seus. En aquesta primera part del projecte impulsat per **RUIDO Photo**, que continuarà per mostrar la resta de rutes, orígens i destins, hem volgut obrir una porta cap al sud. Ens toca escollir: ser tanca o ser pont. I en una època en què els murs són cada vegada més alts, potser ha arribat el moment de construir ponts més amples.

els protagonistes

MOMODOU

El **Momodou Jarjou**, de 68 anys, està casat amb tres dones i té deu fills. Dos d'ells van deixar la vila de Doo, a l'interior de Gàmbia, per anar cap a Europa. L'Ousman, de 17 anys, ha arribat a Alemanya, però d'en Mustafa, que és dos anys més gran, en van perdre la pista pocs dies després d'entrar a Líbia. El Jarjou tem que algú tingui segrestat el seu fill. Diverses organitzacions internacionals han denunciat que màfies líbies segresten centenars d'immigrants i els mantenen retinguts en condicions infrahumanes, per després demanar diners als seus parents a canvi d'alliberar-los. De vegades, els segrestadors truquen per telèfon a les famílies mentre torturen l'ostatge, per accelerar l'enviament de diners. També hi ha milers de persones que desapareixen al desert del Sàhara o que s'ofeguen al mar Mediterrani sense deixar rastre.

El Jarjou, taxista retirat, manté l'esperança, però no ha tingut cap notícia del seu fill en els darrers mesos. La seva desesperació i incertesa és compartida amb les altres famílies del poble. Aquí, a cada casa hi ha almenys un jove que ha marxat, amb èxit o no, per la ruta coneguda com **The Backway**, la porta del darrere. "Els joves se'n van. Aquesta onada de migració tan gran no havia passat mai", diu. El Jarjou creu que Occident hauria de fer-hi alguna cosa. "Líbia ara no és un lloc segur. El meu fill és un bon noi, Europa l'ha d'ajudar. Vosaltres podeu agafar un avió i venir aquí fàcilment a fer-nos fotos. Per què els africans no podem viatjar com vosaltres?"

AÏSSA (vestíbul de Gràcia)

El valor de l'**Aïssa** és una de les principals armes contra Boko Haram. El grup jihadista nigerià, el nom del qual en llengua hausa es tradueix com "l'educació occidental és pecat", ha declarat la guerra als professors que fan classe als nens de la regió. En els últims cinc anys, els extremistes han assassinat a més de 600 educadors, cremat centenars d'escoles i obligat a fugir milers de professors. L'Aïssa no pensa deixar d'ensenyar. És professora adjunta a l'escola del camp de refugiats de Garoum Wanzam (al sud-est del Níger), un conjunt de carpes de lona blava on desenes de nens refugiats van cada dia a rebre la lliçó. És conscient del risc del seu gest. "Tinc por, és clar. Fa unes setmanes, van cremar una escola al poble veí. Però no penso deixar-ho, el nostre treball és molt important aquí". L'Aïssa té a 62 alumnes al seu càrrec, d'entre sis i set anys, i a més de les dificultats d'ensenyar a tants alumnes gairebé sense material, sovint ha de gestionar les seves pors. "Quan bufa el vent fort i un tros de lona que s'ha desenganxat clava una fuetada, els nens s'espanten i alguns es posen a plorar. Alguns han vist moltes coses". L'Aïssa va perdre la seva mare abans d'arribar al camp de refugiats i ara s'ocupa dels seus dos germans petits. Si li deixessin demanar un desig, diu, no tindria cap dubte: "que hi hagi pau i puguem tornar a casa".

ABDOULAYE

L'**Abdoulaye** ho va arriscar tot per arribar a Europa. A l'any 2003, va intentar entrar a Melilla nedant. Va pagar 600€ a un traficant que li va donar un vestit de neoprè i una sola consigna: "Has de nedar fins a Espanya, si tornes, la policia marroquina et disparà". Després de sis hores

a l'aigua, a la deriva i mort de fred, el va rescatar una llanxa de la policia fronterera marroquina. Però el malson no s'havia acabat: els uniformats el van portar a la frontera entre el Marroc i Algèria amb desenes d'immigrants més i els van abandonar al desert. “L'home és un llop per a l'home”, diu l'Abdoulaye quan recorda aquells dies. Quan es va escapar, va tornar a intentar arribar a Europa. L'oportunitat li va arribar com a conductor de pastera. Com que ell sabia pilotar aquestes embarcacions allargades, els traficants li van oferir portar la nau plena d'immigrants a canvi de no cobrar-li pel trajecte. Aquest cop, va aconseguir arribar a destí. Després de viure a Múrcia i a Saragossa, i treballar en desenes de feines diferents, va obtenir els papers l'any 2005. No va ser un camí fàcil i les oportunitats d'un futur millor no acabaven d'arribar. Per això el 2014 va decidir tornar a casa. Gràcies a un projecte de l'Organització Mundial de la Immigració (OIM) per a persones que volen retornar al seu país, l'Abdoulaye va aconseguir ajuts per muntar una granja de pollastres al Senegal. També sensibilitza els més joves: “Els explico que la vida a Europa no és fàcil, i menys ara, que no val la pena arriscar-ho tot”.

FATOUMATA

Amb 18 anys, la **Fatoumata** no s'acostuma a la distància. Fa tres anys, el seu germà Ibrahim va iniciar la ruta coneguda com **The Backway**, el viatge cap a Europa, amb la benedicció de tota la família. “La nostra mare al principi no ho volia, tenia por i estava preocupada pels perills de la ruta, però al final vam vendre unes vaques per aconseguir els diners necessaris per a la seva travessia”. L'Ibrahim va viatjar al costat del seu oncle Malick i van trigar tres mesos a anar de Gàmbia al Níger, travessar el desert i creuar el Mediterrani per arribar finalment a Itàlia. Una vegada a Europa, el Malick va desaparèixer.

Fa dos anys que la seva família no en sap res. “Un dia va deixar d'enviar diners i de contestar el telèfon. Alguns diuen que està boig, uns altres que l'han matat i uns altres que l'han ficat a la presó. Ningú no sap què li ha passat”. A Itàlia, l'Ibrahim no està bé. La Fatoumata es fa un embolic amb el nom de la ciutat italiana on ell viu, però recorda el que és important: que al seu germà el tracten malament, el roben i de vegades es neguen a pagar-li després de treballar. Ella estudia al centre de dones de Fandema, a Tujereng, i a la seva classe gairebé totes les seves companyes tenen algun germà o parent que ha fet The Backway. Des de fa tres anys, per la Fatoumata la migració és un telèfon que no sona. “De vegades truco a Itàlia per parlar amb ell; el trobo a faltar. Però no tinc diners i puc trucar poc. Ell no truca. No sé si el tornaré a veure una altra vegada”.

AÏDA

L'Aïda es pensava que era una noia amb sort. En el seu llogaret de Tchoukoudjani, al llac Txad, les terres eren fèrtils i la vida tranquil·la. Els seus cinc fills creixien sans i a l'hort hi havia tants aliments que sovint n'hi sobraven per vendre l'excedent i comprar altres productes o una mica de roba. El seu marit també pescava. Però un dia van arribar al llogaret uns homes barbuts, van demanar parlar amb el cap de la comunitat i tot va canviar: eren de Boko Haram. Els jihadistes de la banda fonamentalista exigien a tots els homes que s'unissin a la seva causa. Als adolescents, fins i tot els van oferir diners i una motocicleta nova a canvi de lluitar contra els governs de la regió. Les paraules aviat es van convertir en amenaces i poc després en un kalashnikov. “Recordo aquell dia –diu l'Aïda Mainatouwo– que van arribar uns homes armats i ens van dir que si no ens uníem a ells, ens atacarien i no quedaria ningú viu. Aquell dia vam marxar”. Amb la majoria dels seus veïns i de la mà dels seus cinc fills, l'Aïda va caminar durant 24 hores seguides, fins que uns militars els van trobar i els van portar al camp de desplaçats de Kindjandji, a la Route Nationale 1. Al costat d'aquesta carretera, l'única asfaltada que corre paral·lela a la frontera del Níger i Nigèria, s'hi han

instal·lat més de 240.000 persones amb l'esperança de rebre una mica de protecció i d'ajuda. En rebre poca, de cap de les dues. Les organitzacions internacionals distribueixen aliments i aigua potable, però mai és suficient. L'Aïda se sent atrapada. "Aquí no podem conrear i el nostre principal problema és el menjar. Potser no ens disparen, però aquí Boko Haram ens mata de gana".

IBRAHIM

L'Ibrahim fa set mesos que viu en una estació d'autobusos de Bamako, a Mali. No té diners ni per tornar al seu país ni per seguir endavant. A Sierra Leone, el seu país d'origen, l'Ibrahim era jugador de futbol professional. Quan va fer 23 anys va decidir deixar la casa de pescadors dels seus pares als afores de Freetown, amb el somni d'arribar a Holanda i ser futbolista allà.

Amb l'impuls inicial i alguns estalvis, l'Ibrahim va aconseguir creuar Sierra Leone, Guinea, Mali i el Níger. Prop de 3.500 quilòmetres d'autobusos interminables, nits al terra de camins i estacions, i militars corruptes que li demanaven diners a cada pas. Quan es va trobar a les portes de Líbia, havia perdut tots els estalvis. Havia de creuar el Sàhara, un desert que, per als migrants subsaharians, sovint vol dir jihadistes armats, segrestos i mort. La por va ser més forta que ell. Va decidir tornar a Bamako amb un programa de l'Organització Internacional per a les Migracions (OIM) per buscar feina i potser una nova ruta. Allà ha viscut aquests mesos, menjant l'arròs que li ofereixen a l'alberg de l'estació de Sonof. No ha trobat feina, però segueix sortint a córrer cada matí. Es vol mantenir en forma per quan pugui a tornar a jugar a futbol. Per quan ja sigui a Europa.

Els espectacles que formen part de **NOSaltres – mostra de teatre inclusiu**, són:

TRANS (MÉS ENLLÀ) _ Gràcia. 10/05 a 12/05

creació i direcció **Didier Ruiz**
cia. **La compagnie des Hommes**

CINEMA _ Montjuïc/Espai Lliure. 12 i 13/05

dramatúrgia i direcció **Clàudia Cedó**
cia. **Escenaris Especials**

HISTÒRIES D'ISTANBUL, A CONTRAPEU _ Gràcia. 16/05 a 3/06

de **Yeşim Özsoy Gülan**
dramatúrgia **Carles Batlle** direcció **Joan Arqué Solà**

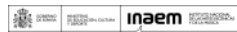
SIS PERSONATGES _ Montjuïc/Espai Lliure. 30/05 a 10/06

dramatúrgia i direcció **Juan Carlos Martel Bayod**

tel 932 289 747 / info@teatrelliure.com / **MONTJUÏC** Pça. Margarida Xirgu, 1 / Pg. de Santa Madrona, 40-46 / **GRÀCIA** C. Montseny, 47

col·laboradors de La Kompanyia Lliure

entitat concertada amb

mitjans patrocinadors

membre de

som a

www.teatrelliure.com